

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. I. Definitio & diuisio Demonstrationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

fitis præmissis posset intellectus cessare ab absen-
tu: tunc enim, licet forte requireretur licentia
voluntatis, verum cum illatio esset evidens, non

putarem magnam pietatem ostensuram volunta-
tem, eam dando licentiam. Quid ergo isti nobis
hic piam intrudunt affectionem?

DISPUTATIO DECIMASEXTA.

De Demonstratione.

DEMONSTRATIO est perfectissimus syllo-
gismus, & obiectum attributionis Logicae,
iuxta dicta Disputatione II. Ideo de illa oportet
aliquantulum longius disputare.

SECTIO I.

Definitio & diuisio Demonstrationis.

DEMONSTRATIO definitur esse
Syllogismus, in quo ex præmissis eu-
dentibus recte dispositis sequitur eu-
denter conclusio. Syllogismus poni-
tur loco generis, quia in eo conue-
nit cum sophistico & probabili, ce-
tera ponuntur loco differentiae. Ad Demonstra-
tionem reducitur syllogismus constans vnâ præ-
missâ euidenti, & aliâ cetrâ, etsi obscurâ, qualis
est, quæ cognoscitur per fidem diuinam. Imò et-
iam licet vtrique præmissa sit de fide, si tamen
conclusio euidenter inferatur, solet vocari com-
muniter Demonstratio: quia cum hi syllogismi
habeant tantam aut maiorem certitudinem,
quàm demonstrationes naturales, longèque dif-
ferant à probabilibus, in quibus potest esse error;
inde fit, vt communiter ad Demonstrationem re-
ducantur, quod tamen ad modum loquendi spe-
ciat.

Demonstratio diuiditur in demonstrationem
à priori, seu propter quid, & in demonstrationem
quia, seu vt communiter explicatur, à posteriori.
Demonstratio à priori est illa, quæ per causam de-
monstratur effectus: vt cum per existentiam solis
ostenditur existentia lucis, quæ est eius effectus.
Vbi aduerte, non requiri ad demonstrationem à
priori, medium esse veram causam realem; suffi-
cit enim, si saltem sit ratio nostra causæ aut ra-
tio illius, vt cum ex intellectu Dei ostenditur eius
voluntas, & ex rationalitate ostenditur risibi-
litas.

² Demonstratio à posteriori est, quando ex effe-
ctu vel quasi effectu ostenditur existentia causæ
vel quasi causæ; vt si ex luce ostenderem existen-
tiam solis. Aduerte, nonnullos dixisse, De-
monstrationem propter quid non esse quamcum-
que demonstrationem à priori, sed eam quæ fit
ex causâ proximâ; eam verò quæ fit ex remotâ,
non esse propter quid: vt si per existentiam solis
ostenderem existentiam caloris, quia inter solem
& calorem mediat lux, quæ est causa caloris, &
effectus solis. Sed hæc quæstio est de solo no-
mine, in quâ placent, qui eam dicunt esse pro-
pter quid: quia effectus non solum dicitur existe-
re propter causam proximam, sed etiam propter
remotam.

Obserua Primò, multas veritates posse à priori
& posteriori simul demonstrari, vt v. g. esse ad-
mirabile, demonstratur à priori per rationale,

à posteriori verò per risibile. Alias verò esse ve-
ritates, quæ tantum vel à priori vel à posteriori
demonstrari possunt: quia cum necessariò si-
stendum sit in aliquo primo conceptu, ante quem
non sit alius; inde fit, illam non posse demonstra-
ri à priori, quia nullam habet causam sui: è con-
trario verò etiam sistendum sit in aliquo vltimo,
post quem non sit alius; inde rursus sequitur, il-
lum non posse demonstrari à posteriori, quia (vt
supponimus) nihil habet posterius se.

Obserua Secundò, Demonstrationem à priori
& posteriori differre inter se etiam Logicè, plus
quàm differant duæ demonstrationes à priori,
alia Physica, alia Metaphysica. Ratio est, quia
Logica per se agit de differentiâ inter demonstra-
tionem à priori & posteriori, non verò de diffe-
rentiâ demonstrationis Physicæ & Metaphysicæ:
dat enim regulas in communi, quomodo debeat
fieri demonstratio à priori, & in quo differat à
demonstratione à posteriori, quod non præstat
circa differentiâ demonstrationis Physicæ &
Metaphysicæ inter se.

Obiicies Primò contra diuisionem positam:
Hæc demonstratio, omnis homo est animal, Petrus
est homo, ergo Petrus est animal, non est demon-
stratio à priori nec posteriori, ergo præcedens di-
uisio non est adequata. Consequentia est cui-
dens. Antecedens probatur: quia esse animal,
neque est causa hominis, neque effectus; ergo
non est à priori, neque à posteriori. Respondeo,
illam demonstrationem posse dici à posteriori:
homo enim ratione nostrâ est quid posterius
animali, id quæ non valet, est animal, ergo est
homo; è contra verò benè inferitur, est homo, ergo
est animal. Sicut in causis non valet argumentum
à causâ ad effectum, valet tamen ab effectu ad
causam; idè argumentum ab homine ad ani-
mal, quasi à posteriori Logicè dicitur. Quod si
hoc tibi durum videatur, lege solutionem obie-
ctionis secundæ.

Obiicies Secundò: Quando definitio demon-
stratur per definitum, aut è contrario, non de-
monstratur, neque à priori neque à posteriori;
quia nec definitio est causa definiti, neque è
contrario, quod verum est etiam ratione nostrâ:
tam enim valet consequentia à definitione ad de-
finitum, quàm è contrario. Fateor, hoc argu-
mentum convincere, eam diuisionem commu-
nem esse diminutam. Vnde, vt illam defendam,
per demonstrationem quia, intelligo cum non-
nullis, non solum demonstrationem à posteriori,
sed omnem aliam quæ non sit à priori, qualis est
illa de quâ in obiectione. Idè supra non dixi,
demonstrationem quia esse à posteriori, sed
communiter vocari à posteriori. Et hæc solutio
potest adhiberi primæ obiectioni, si, quæ ibi tra-
ditur, penitus non arriserit.

Secunda demonstrationis diuisio est in perfe-
ctam

Etiam & in perfectissimam. Hæc est, in quâ per definitionem essentiali, ut per medium, demonstratur prima passio essentialis: ut cum per definitionem hominis, scilicet per *animal rationale*, demonstro de illo, esse admirativum. Perfecta est omnis alia demonstratio, hæc vñ excepta. Quomodo autem eam in communi definimus? Hoc modo: *Perfecta demonstratio est, in quâ ex præmissis evidentibus conclusio evidenter sequitur, in quâ tamen non demonstratur prima passio de essentiali.* Vel brevius: *Est demonstratio, sed non de primâ passione ex essentiali.* Demonstratio ponitur loco generis, alia loco differentie, etiam si sit negatiua, ut sæpe in multis definitionibus contingit.

SECTIO II.

De præcognitis ad Demonstrationem.

PRÆCOGNITA, id est, prius cognita, sunt ea quæ prius cognosci debent ante demonstrationem, de quibus Aristoteles lib. 1. Posteriorum, cap. 1. & 8.

6. Circa quæ Aduerte Primò, tria posse præcognosci ante Demonstrationem: vel *subiectum* de quo aliquid demonstratur, vel id *quod demonstratur*, vel *principia* ex quibus demonstratur.

Aduerte Secundò, circa quamlibet ex his rebus duo posse præcognosci, vel *quod sit*, vel *quid sit*. Præcognoscere *quod sit*, contingit vel præcognoscendo existentiam, vel possibilitatem rei. Prænotio *quid sit* est duplex, vel *quid nominis*, vel *quid rei*. Prænotio *quid nominis*, est prænotio significacionem nominis: *quid rei*, est prænotio quidditatem & essentiali rei.

Aduerte Tertiò, posse esse quæstionem & de præcognitis ante ingressum Demonstrationis, & de præcognitis in progressu ipsius Demonstrationis ante conclusionem ipsam. Quo posito,

PRIMA CONCLUSIO. Ante quamlibet demonstrationem debet prænotari quid sit *subiectum*, id est, quid significet nomen, v. g. homo, & quid sit ipse homo, non quidem omnino perfectè, sed saltem confusè, & in ordine ad accidentia exteriora, v. g. in ordine ad figuram. Probatur Conclusio: nam si ego ignorem significatum nominis, nihil prorsus potero de re significatâ demonstrare. Sume v. g. nomen Græcum *ἄνθρωπος*, quantumvis significet *hominem*, si ego id ignorem, non potero de illo demonstrare esse possibile; ergo debet prius cognosci ante omnem demonstrationem, saltem *quid nominis*.

7. Dices: Qui propria & internâ indagatione discit, non est sollicitus de nomine; ergo non est necessarium, ante omnem demonstrationem noscere *quid nominis*. Respondeo, me loqui de demonstratione humanâ, in quâ etiam ille, qui apud se solum discurrit, semper ponit aliquod nomen illi rei de quâ discurrit, quo eam notet, vel saltem aliquod aliud signum nomini æquiualens. Quod verò debeat prænotari etiam aliquo modo *quid rei*, patet: nam eo ipso quod prænotatur *quid nominis*, iam prænotatur *quid rei*, saltem in ordine ad aliqua accidentia exteriora; neque enim possum scire, vocem *homo* significare hominem, nisi aliquam notitiam, saltem confu-

sam, de ipso homine id temporis habeam. Aduerto tamen, hoc non esse proprium Demonstrationis: prærequiritur enim ante definitionem & diuisionem, imò & ante quodlibet iudicium. Quod autem hæc notitia non debeat esse explicita, inde patet, quia in pluribus Demonstrationibus demonstratur ipsa essentiali rei per aliquam passionem; ergo non debet prænotari essentiali ante omnem demonstrationem.

SECUNDA CONCLUSIO. Non semper supponitur de subiecto *quod sit*, id est, quod existat, vel sit possibile. Patet clarè, quia in pluribus demonstrationibus ostenditur vel existentia, vel possibilitas subiecti: ut cum dico, *homo est animal rationale*, sed animal rationale non repugnat existere, ergo neque homo. Verum tamen est, in multis demonstrationibus supponi præcognitam possibilitatem subiecti, & de illo inquiri quale sit.

Sed obieci: Nostra scientia acquiritur experientia, ergo omnis demonstratio supponit præcognitum subiectum, quantum ad esse existentia. Patet consequentia: quia supponit experientiam de illo, experientia autem debet necessariò esse de re existenti. Respondeo, nostram scientiam ita experientia acquiri, ut tamen ex his quæ experimur ad cognitionem aliorum quæ non sumus experti, deueniamus: habemus enim cognitionem de Deo, de Angelis, de substantiis, quas tamen non experimur; per sensus enim, à quibus oritur experientia, solum agnoscimus accidentia exteriora. Deinde, licet de quacumque re, quam demonstramus, præcesserit necessariò experientia, possumus tamen præscindere ab illâ in aliquibus demonstrationibus: ut cum hominem, quem prius noui existentem, ostendo aliquâ ratione esse possibilem; tunc enim ad eum syllogismum formaliter non præcedit notitia de eius possibilitate, sed illam infero ex præmissis in conclusione.

TERTIA CONCLUSIO. Prædicatum quod in conclusione vnitur cum subiecto, & quod demonstratur, debet prænotari, non solum quoad vocis significacionem, sed etiam quoad *quid rei*, saltem confusè, non tamen est necessu prænotari *quod sit*. Hæc Conclusio habet duas partes: & probatur quoad primam eadem ratione, quâ de subiecto demonstrationis idem ostendimus numero 6. quia non potero affirmare, conuenire alteri id cuius nullam habeo notitiam, ut lumine naturæ notum est. Quoad secundam partem probatur etiam ratione, quâ Conclusione secundâ idem de subiecto ostendimus: in multis enim demonstrationibus ostenditur possibilitas illius prædicati, ergo ea non debet supponi cognita ante quamcumque demonstrationem. Ceterum, sicut de subiecto dixi, non esse necessariam prænotionem perfectam, quia illa acquiritur sæpe per ipsam demonstrationem; ita similiter nunc dico, non requiri notitiam perfectam illius prædicati, quia illa sæpe acquiritur per ipsam demonstrationem.

QUARTA CONCLUSIO. Non est necessarium, ante quamlibet demonstrationem prænotari expresse illa principia communia & vniuersalia, *Quodlibet est vel non est, Nihil potest simul esse & non esse*, & alia similia. Probatur facile: quia immemor illorum, potest quis efficere demonstrationes, quas efficiunt sæpe rustici, quibus numquam